

Соціально-правовий захист та інтеграція в українське суспільство ромської національної меншини

Кожного року 8 квітня відзначається свято ромського народу. Свято приурочене до дня проведення I-го Всесвітнього конгресу ромів у Лондоні 1971 р. та дня ромського свята у Трансільванії – «дня коней» (свята, коли коней виводили з їхніх зимових стаєнь та прикрашали вінками).

Рада Європи та Європейський Союз приділяють значну увагу питанням захисту прав і свобод національних меншин, зокрема, інтеграції в суспільне життя ромської національної меншини.

На відміну від більшості національних меншин роми не мають власної державності. Ромська національна меншина є другою за чисельністю національною меншиною, яка зазнала геноциду під час Другої світової війни. Дискримінація ромів у деяких державах Європи спричинила послаблення їх інтегрованості. Все це призвело до того, що ромська національна меншина є найбільш соціально вразливою національною меншиною в Європі.

Згідно зі статтею 11 Конституції України держава сприяє розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України. Відповідно до статті 53 Конституції України громадянам, які належать до національних меншин, відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства.

З метою створення належних умов для захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини, забезпечення рівних можливостей для її участі у соціально-економічному та культурному житті держави Указом Президента України від 08 квітня 2013 року № 201/2013 схвалено «Стратегію захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року» (далі – Стратегія).

Реалізація Стратегії здійснюється з урахуванням таких принципів:

пріоритетність прав і свобод людини;

забезпечення прав національних меншин з урахуванням того, що політичні, громадянські, економічні, соціальні та культурні права є універсальними, неподільними, взаємозалежними та взаємопов'язаними;

рівність громадян перед законом;

додержання вимог законодавства у сфері міжнаціональних відносин та захисту прав національних меншин;

недискримінація та толерантність;

взаємодія органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями ромів під час вирішення питань, що стосуються інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини;

дотримання зобов'язань за міжнародними договорами України у сфері захисту прав людини та національних меншин.

Основними завданнями з реалізації Стратегії є:

1) щодо правового захисту ромів:

залучення в установленому порядку представників громадських об'єднань ромів до участі у вирішенні питань суспільного життя, зокрема до розроблення та обговорення відповідних проектів актів і рішень, що впливають на становище ромської національної меншини;

- підвищення рівня правової обізнаності ромів;

- здійснення заходів щодо запобігання дискримінації ромів;

- сприяння в отриманні ромами, які на законних підставах перебувають на території України, документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство, свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану;

- розвиток співробітництва з міжнародними організаціями з питань захисту ромів;

- сприяння формуванню у суспільстві толерантного ставлення до ромів;

2) щодо соціального захисту і зайнятості ромів:

- реалізація соціальної політики, спрямованої на забезпечення соціального захисту ромів, у тому числі сімей з дітьми, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які

опинилися у складних життєвих обставинах, пенсіонерів і одиноких непрацевлаштованих та бездомних осіб, а також сприяння ромам у пошуку роботи;

- проведення серед ромів системної інформаційно-просвітницької роботи із запобігання насильству та жорсткому поводженню в сім'ї, недопущення використання найгірших форм дитячої праці;

- здійснення заходів щодо унеможливлення проявів дискримінації під час працевлаштування ромів;

- залучення ромів до суспільно-корисної праці;

- забезпечення взаємодії працівників соціальної сфери та сфери зайнятості із громадськими об'єднаннями ромів;

3) щодо підвищення освітнього рівня ромів:

- проведення громадськими об'єднаннями, педагогічними колективами навчальних закладів, посадовими особами місцевих органів виконавчої влади роз'яснювальної роботи серед ромів щодо важливості отримання дітьми дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної та вищої освіти;

- забезпечення взаємодії педагогічних колективів навчальних закладів та громадських об'єднань ромів;

- здійснення заходів щодо зменшення кількості ромів, які не завершують навчання у загальноосвітніх навчальних закладах;

- проведення профорієнтаційної роботи із стимулювання ромів до отримання професійно-технічної та вищої освіти;

4) щодо охорони здоров'я ромів:

- поширення серед ромів інформації про систему охорони здоров'я та порядок звернення до закладів охорони здоров'я;

- забезпечення інформування працівників закладів охорони здоров'я про традиції, культуру, житлово-побутові умови та звичаї ромів для врахування такої інформації при наданні ромам медичної допомоги;

- приділення особливої уваги стану здоров'я ромських дітей;

- проведення роботи із пропагування серед ромів здорового способу життя та поліпшення стану їх здоров'я;

5) щодо поліпшення житлово-побутових умов ромів:

- здійснення заходів стосовно вдосконалення соціальної інфраструктури в місцях проживання ромів;

- сприяння ромам у вирішенні відповідно до законодавства питань щодо забезпечення житлом, участі у програмах пільгового кредитування придбання та будівництва житла;

6) щодо задоволення культурних та інформаційних потреб ромів:

- сприяння збереженню та розвитку культури і мистецтв ромів;

- сприяння поширенню інформації про життя та культурну самобутність ромів у засобах масової інформації.

Роми в Україні мають ті ж проблеми, що і представники цієї національної меншини в інших державах Європи, зокрема: низький освітній рівень, високий рівень безробіття, незадовільний стан здоров'я, відсутність документів, низький рівень житлово-побутових умов, наявність фактів упередженого ставлення до ромів.

Реалізація Стратегії дасть змогу вирішити соціально-побутові проблеми ромів та забезпечити інтеграцію ромів в українське суспільство, забезпечити збереження та розвиток культурної самобутності ромів.